

Το μάρμαρο της Πάρου

Η «παρία λίθος» και η ανάπτυξη της γλυπτικής

Η Πάρος οφείλει τη μεγάλη ανάπτυξή της κατά την Αρχαιότητα στη συστηματική εξόρυξη και εκμετάλλευση του παριανού μαρμάρου, η οποία άρχισε τον 7ο αι. π.Χ. για να συνεχιστεί σχεδόν ασταμάτητα ως το 1881.

Η «παρία λίθος», όπως ονόμαζαν οι αρχαίοι το τοπικό μάρμαρο, είναι μοναδικής ποιότητας: λευκό, καθαρό, σχεδόν διάφανο και λεπτόκοκκο, με κρυσταλλική υφή. Άλλες ονομασίες που παραδίδονται είναι λυχνίτης, λυχναίος, λυχνίας ή λυχνεύς. Πιθανότατα οι χαρακτηρισμοί αυτοί οφείλονται στη διαύγεια και τη λαμπρότητά του ή στον τρόπο εξόρυξης, καθώς οι στοές στο λατομείο φωτίζονταν με λύχνους.

Λόγω των εξαιρετικών ιδιοτήτων του το παριανό μάρμαρο ήταν η τέλεια πρώτη ύλη για την αρχαία γλυπτική τέχνη και την αρχιτεκτονική. Τα πρώτα μαρμάρινα έργα τέχνης ήταν τα κυκλαδικά ειδώλια και αγγεία. Στους ιστορικούς χρόνους, οι Παριανοί δεν περιορίστηκαν μόνο στο εμπόριο του μαρμάρου, που τους εξασφάλιζε πλούτο και δύναμη. Η Πάρος εξελίχθηκε σε μεγάλο καλλιτεχνικό κέντρο με περίφημους γλύπτες και ιδιαίτερη παράδοση. Ορισμένοι από τους σημαντικότερους γλύπτες της Κλασικής εποχής, όπως ο Αγοράκριτος, ο Σκόπας, ο Αριστίων, ο Αρκεσίλαος, ο Θρασυμήδης κατάγονταν από εδώ. Τα περίφημα έργα τους στόλιζαν τα σημαντικότερα μνημεία της Αρχαιότητας, ανάμεσά τους τον Παρθενώνα και το Μαυσωλείο της Αλικαρνασσού, ενώ ορισμένα από τα ωραιότερα αγάλματα της Αρχαίας περιόδου ήταν από παριανό μάρμαρο: η Νίκη του Παιωνίου, ο Ερμής του Πραξιτέλη, η Νίκη της Σαμοθράκης, η Αφροδίτη της Μήλου.

4. 2. Τα λατομεία μαρμάρου στο Μαράθι

Στην τοποθεσία Μαράθι, 5 χλμ. ΒΑ από την Παροικιά, βρίσκεται το αρχαίο λατομείο μαρμάρου. Οι στοές έχουν συνολικό μήκος 190 μ. και εκτείνονται σε μεγάλο βάθος κάτω από την επιφάνεια της γης. Από τις τρεις εισόδους των λατομείων μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζει η νότια. Στην αριστερή πλευρά της υπάρχει ένα ανάγλυφο της Ελληνιστικής

εποχής αφιερωμένο στις Νύμφες, με την επιγραφή: «ΑΔΑΜΑΣ ΟΔΡΥΣΗΣ ΝΥΜΦΑΙΣ», από την οποία το λατομείο ονομαζόταν «λατομείο των Νυμφών». Στην παράσταση, αποσπασματικά σωζόμενη σήμερα, απεικονίζονται διάφορα πρόσωπα να παίρνουν μέρος σε μια τελετή ή γιορτή. Ακόμη διατηρούνται από την Αρχαιότητα οι κολόνες στήριξης, σκαλοπάτια και προστατευτικοί τοίχοι στις πλευρές των στοών από λατύπη και κομμάτια μαρμάρου που αποκόπηκαν κατά την εξόρυξη.

Η εμπορική εκμετάλλευση του λυχνίτη, ύστερα από μια μεγάλη παύση στα Βυζαντινά χρόνια, γνώρισε νέα ανάπτυξη κατά την περίοδο της φραγκοκρατίας. Ο δούκας της Πάρου Κρουσίνο Σομμαρίπα, έκανε εξαγωγή του μαρμάρου στη Χίο και σε άλλα μέρη της Ελλάδας, ακόμη και στη Βενετία. Μετά την Ελληνική Επανάσταση ανέλαβαν την εκμετάλλευση των λατομείων ξένες εταιρείες. Από το 1844 ως το 1877 ανέλαβε τα λατομεία η Γαλλική Εταιρεία Μαρμάρου και από το 1878 η Βελγική Εταιρεία Μαρμάρου. Η τελευταία φαίνεται ότι είχε μεγαλόπνοα σχέδια, καθώς χτίστηκαν εγκαταστάσεις στο Μαράθι, κατασκευάστηκε σιδηροδρομική γραμμή για τη μεταφορά του μαρμάρου στο λιμάνι της Παροικιάς και κόπηκε νόμισμα για τη μισθοδοσία των υπαλλήλων και τις συναλλαγές της εταιρείας. Δυστυχώς αυτή ήταν μόνο μια σύντομη οικονομική αναλαμπή για την Πάρο, αφού λίγα χρόνια αργότερα η εταιρεία μαρμάρου λόγω οικονομικών δυσκολιών σταμάτησε τη λειτουργία της. Από το 1881 η εκμετάλλευση των λατομείων πέρασε στα χέρια της Ελληνικής Εταιρείας των Μαρμάρων της Πάρου. Ο χώρος των λατομείων σήμερα αποτελεί επισκέψιμο μνημείο βιομηχανικής αρχαιολογίας. Στη σύγχρονη εποχή συνεχίζεται η εξόρυξη του μαρμάρου από λατομεία σε άλλα σημεία της Πάρου αλλά η ποσότητα είναι περιορισμένη.

Συγγραφή: Καριώρης Παναγιώτης, Καλογεροπούλου Γεωργία

URL: <http://www.ehw.gr/l.aspx?id=6882>